בס"ד

גליון ב"ג
חודש אדר
תהא שנת
פלאי המשיח

פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ

אמרות טהורות מהגה"ח רבי יצחק פייוויש גינזבורג שליט"א

מדרגות "עד דלא ידע"

בעבודה למעלה מטעם ודעת, "עד דלא ידע" ישנן ארבע מדרגות, מהרצון הפשוט ועד העליה ממנו לתכלית הכוונה וגילוי האלקות במציאות בבחינת "נבנס יין יצא סוד", סתם ודווקא.

ארבע דרגות ב"עד דלא ידע"

בענין מאמר הגמרא "מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"א מבואר בחסידותב ש'עד דלא ידע' הוא עבודת ה' באופן נעלה יותר. העבודה הרגילה היא בבחינת 'ידע' – עבודה על פי טעם ודעת, ועבודה של 'עד דלא ידע' היא עבודה שלמעלה מטעם ודעת. ועל ידי זה באה ההתקשרות של פנימיות הנפש עם הפנימיות של הקדוש ברוך הוא. ובודאי שאף פעם לא נזוז מ'ארור המן ברוך מרדכי', ואדרבה שזה יהיה ללא שום גבול, ומתוך עמקי הנפש פנימה, היכן שהנפש היא בלי גבול וקשורה בעצמות אין סוף ברוך הוא.

והנה, בהגילוי של פנימיות הנפש, ובעיקר בענין 'ארור המן' ו'ברוך מרדכי' יש להבחין בזה ד' דרגות זה למעלה מזה[ג]: **א.** רצון. עד שירצה – גם בלי טעם ודעת – לברך את מרדכי ולקלל את המן; **ב.** בעל הרצון כפי ששייך לרצון. עד שיתבלבל ויאמר ברוך המן ומרדכי; **ג.** בעל הרצון כפי שמסולק מן הרצון. עד שיתבלבל ויאמר גם 'ארור' מרדכי (וכמו שיומתק לקמן); **ד.** כוונה ובחירה עצמית.

א. רצון

ביאור הדברים: הנה יש מי שמברך את הצדיקים ומקלל את הרשעים מפני שמבין שהללו טובה והנאה לעולם והללו מחריבים את העולם, זהו עבודה של 'ידע' כאשר הטעם ודעת של האדם הם המוליכים[ד] אותו. הטעם ודעת הוא רק מחיצוניות הנפש. ואילו העבודה של 'לא ידע' היא מצד הרצון בפנימיות הנפש.

ה'טעם ודעת' הוא דרגת הנפש כמו שהיא חלק מכל מציאות העולם, וגם העבודה בבחינה זו היא תוצאה של מציאות העולם – התבוננות מהו הטוב ומועיל לעולם ומהו ההיפך מזה. ואילו הרצון שהוא למעלה מטעם ודעת הוא דרגת הנפש כמו שהיא למעלה מן העולם ואדרבה "בשבילי נברא העולם"[ה] ועלי לשנות את המציאות ולהביאה אל הטוב הכי נעלה.

ב. בעל הרצון כפי ששייך לרצון

גם הרצון שלמעלה מטעם ודעת עדיין אינו הפנימיות ממש וגם הוא בבחינת גבול[ט]: כאשר הוא מחליט ורוצה לילך לצד ימין דוקא ולא שמאל הריהו 'איש ימיני' אמנם הלא "נפשו לא תשבע מן הטובה" ו"הנפש לא תמלא"[י] ביודעה כי גם בהמן נמצא בהעלם גדול ניצוץ קדוש ו"מבני בניו של המן וכ'פורים תורה' יש לומר ש'אחשורוש' רומז ל"החש בראשו" – מי שאין לו ישוב ושיקול הדעת, יסלק דעתו ו"יעסוק בתורה"[ו] – כלומר, יעמיק בבחינת הרצון. ועוד זאת יתבונן ב'החש בראשו' העליון של מלכו של עולם[ז], גם אם כביכול היה חושש הקב"ה שלא להוציא את ישראל ממצרים כי "הללו והללו עובדי עבודה זרה"[ח] מכל מקום "נמלך בנשמותיהם של צדיקים" דוקא, וגאלם והצילם מפרעה ומהמן.

מעובד מתוך מאמר "עד דלא ידע" בספר "פורים לנו" – מתוך דברי רבינו שליט"א בהתוועדות פורים תשע"ב.

א) מגילה ז, ב.
ב) ראה מאמרי פורים תשי"ז לרבי מליובאוויטש.
ג) אשר הם משתלשלים מדרגות באלקות.
ד) וגם 'מולכים' עליו – מלכו של עולם, כדלקמן.
ה) סנהדרין פ"ד מ"ה.
ו) עירובין נד, א.
ז) כל "המלך (אחשורוש)" שבמגילה הוא מלכו של עולם (אסתר־רבה ג, י; מגילה טו, ב).
ח) מדרש שוח"ט טו.
ט) **רצון** אותיות **צנור** כנודע.
י) לשון הפסוק בקהלת ו, ג ו־ז.

למדו תורה בבני ברק[יא] ולכן רוצה היא הנפש נצחון מוחלט על הרע והוא גם יורש אותו ולוקח את כל השלל[יב].

וזהו מה שאומר האריז"ל[יג] שאין לומר "ארור מרדכי" אלא רק "ברוך המן". בהדרגות של טעם ודעת או אפילו בדרגת הרצון הנ"ל[יד] האדם נמצא במלחמה עם המן, ולכן שואג הוא "ארור המן אשר בקש לאבדני!". אבל משנכנס יין אזי הוא בבחינת "רחוב[טו] העיר" שם נמצא מרדכי[טז] – "ויצא התך אל מרדכי אל רחוב העיר".

ג. בעל הרצון כפי שמסולק מן הרצון

והנה גם לאחר שעלינו מדרגת 'רצון' והגענו אל 'רחוב העיר' – הרחבת הרצון, עדיין אנו בעולם הרצון. והלא הרצון אינו פנימיות ועצמיות הנפש ממש, שהרי לא תמיד תתעורר הנפש לרצות, וכשהיא מתעוררת ברצון הרי זה רק כהמשך לבחינת 'תענוג' היינו מה שהנפש בתוכיותה ועצמותה מתענגת באיזה דבר לכן תתעורר ברצון אליו[יז].

ובדרגת הרצון, הנפש כבר יצאה מהעצמיות שלה, ואזי כבר אין לו להאדם את היכולת לפעול נגד הרצון שלו. ומכאן, אנו באים אל ה'גורל' בו האדם יוצא מההגבלות של טעם ודעת וגם מההגבלה של הרצון שלו, והוא מוכן לעשות כפי שיורה הגורל גם אם זה יהיה נגד רצונו.

ושורש הדבר באלקות הוא בחינת רוממותו יתברך אשר כולא קמיה כלא חשיב ואין מעשה התחתונים נוגעים לו, וכמו שנאמר "אם חטאת מה תפעל בו, ורבו פשעיך מה תעשה לו; אם צדקת מה תתן לו, או מה מידך יקח"[יח]. וכמו שלמטה בהגורל האדם מסלק את עצמיותו ורצונו והוא מסכים שהגורל יהיה מי שמחליט בעבורו, כך גם למעלה הוא בחינה בה הקב"ה מסלק את עצמו כביכול מהבריאה, ולא איכפת לו ממנה וכמאמר חז"ל "וכי מה איכפת ליה להקדוש ברוך הוא למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף"[יט].

'ארור' מרדכי

על ידי התגלות פנימיות ועצמיות הנפש הריהו מתחבר עם פנימיות ועצמות אין־סוף ברוך הוא, אשר לפניו "כחשיכה כאורה"[כ]. דרגה זו הוא ה'ארור' של מרדכי, היינו 'אור' בדרגה הנעלית ביותר שהוא למעלה מגילוי, שאינו יכול להתגלות.

והנה לשון **ארור** קרוב ללשון **אור**, וגם יש בו משמעות של אור מודגש. העולם נברא באות ב' ותחילת הבריאה הוא האור, וחז"ל דרשו[כא] כי ה־ב' הוא **ב**רוך, ואם היה העולם נברא ב־א' היה **ארור**, והיינו אור גדול ונעלה שאינו יכול להתגלות למטה בטוב וברכה נראה ונגלה.

ולזה תמצא אשר **ארור** בגימטריא **אור קדמון** והוא מה שכתוב בזוהר הקדוש[כב] "איהו אור צח, אור מצוחצח, אור קדמון". **צח מצוחצח קדמון** – ראשי תבות **קמץ** שהוא הניקוד שכנגד הכתר[כג] – הכתר הוא אור קמוץ, נעלם וסתום.

אור נעלה זה מרומז בכך שהגימטריא של **ארור המן** שוה ל־**ברוך מרדכי** והוא מתגלה על ידי **אמונה פשוטה** ("לא ידע") שהוא גם בגימטריא כן.

ד. כוונה ובחירה עצמית

לאחרי שעלינו לבחינת תענוג שבנפש, שהוא הכח היותר עליון בנפש כמאמר "אין למעלה מענג"[כד] אנו עולים ובאים אל עצמות הנפש ממש המאוחדת בעצמות ומהות אין־סוף ברוך הוא.

הכוונה בה'גורל' הוא לנצח אותו ולהגיע למעלה ממנו, כמו שבפשטות הדברים השמחה של פורים הוא מה שנצחו את הגורל. ואדרבה, לבסוף "נהפוך הוא"[כה], והיה הגורל כפי הכוונה העליונה דוקא.

ובעוד אשר בבחינת 'גורל' אנו אומרים "וכי מה איכפת ליה להקדוש ברוך הוא למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף" וכביכול אין שום חשיבות למרדכי, והכל בבחינת 'סתם' הרי כשמתגלה עומק הכוונה שמצד עצמות אין־סוף ממש ו'נכנס יין' אזי 'יצא **סוד**' – נתגלה כי זהו **סתם** ודוקא. שהגם שמצד עצמם אין שום חשיבות למעשה מסוים או הפכו במעשה התחתונים ו"לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" והכל 'סתם' – אבל מצד בחירת העצמות, הנובעת מחשקו ותאוותו העצמיים[כו] של הקב"ה, אזי "נתאוה להיות לו דירה בתחתונים"[כז] דווקא, ב"העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו"[כח].

וכן עצמות נפש האיש הישראלי שהיא "חלק אלו־ה ממעל ממש" יודעת ואומרת 'ארור המן וברוך מרדכי'.

ויה"ר שנזכה לעלות מהרצון הפשוט לגלות את רצון וחפץ האלקות במציאות, עד גילוי גמור שהוא הוא הגאולה האמתית והשלמה בעגלא דידן אכי"ר.

יא) סנהדרין צו, ב.
יב) כדברי חז"ל ש"לערב יחלק שלל" הוא בימי מרדכי ואסתר (רש"י בראשית מט, כז).
יג) שער הכוונות פורים דרוש א'.
יד) אות ב'.
טו) מלשון הרחבה.
טז) שהוא בחינת עיר וקדיש" (דניאל ד, י).
יז) עיין מאמר ד"ה לך־לך תרס"ו.
יח) איוב לה, ו־ז. את הטענה הזאת אמר **אליהוא בן ברכאל** (העולה בגימטריא משיח), והקב"ה הסכים עמו.
יט) בראשית רבה פרק מ"ד, א.
כ) תהלים קלט, יב.
כא) ב"ר א, י.
כב) תקוני זהר קלה, ב.
כג) וג' פעמים **אור** (היינו שלשת האורות – צח, מצוחצח, קדמון) בגימטריא **כתרא**.
כד) ספר יצירה.
כה) מגילת אסתר ט, א.
כו) היינו כמו שתאוה וחשק הם חד ממש עם עצמותו יתברך.
כז) תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.
כח) במדבר רבה י, א. וראה תניא שם.

מושגים מבוארים בחסידות

פנימיות הספירות (ה) – יסוד, מלכות

בגליון דחודש חשון השתא נתבארה מעלת העיסוק בפנימיות הספירות. ונבאר בקיצור: בנוגע ללימוד הקבלה והחסידות בכלל חשוב להדגיש, שוב ושוב, כי לימוד כל המדרגות בסדר ההשתלשלות בפרט, ולימוד הקבלה בכלל, נועד למען עבודת ה' של הלומד והמתבונן. לצורך כך, עלינו להבין ראשית חכמה כיצד מרכז כל תורת הקבלה – עשר הספירות באמצעותן בורא ומהווה הקב"ה את העולמות כולם – מופיעות בנפש האדם, וכיצד הן משתקפות בנפשנו ובהתנהגותנו. לצורך כך, המקובלים וגדולי החסידות נתנו לנו כמה דוגמאות: חסד הוא אהבה, גבורה היא יראה, תפארת היא רחמים, וכו' – מידות בנפש שמשקפות את הספירות. אבל הפרצוף של התכונה הפנימית של כל ספירה, לא הושלם. רבינו שליט"א השלים בשנים עברו את הפרצוף הזה והסביר מהן התכונות הפנימיות של כל הספירות (ההסבר נדפס בספר "הנפש" ובספר "סוד הוי' ליראיו").

יסוד – אמת

היסוד הוא הכח המרכז בתוכו את כל ההשפעות האלקיות מהספירות שמעליו על מנת להוציאן אל הפועל, להשפיען אל המציאות לצורך קיום רצון הנפש הראשוני.

בפסוק המונה את שבע המידות מכונה ספירת היסוד "כל" – "כי כל בשמים ובארץ" (דהי"א כט, יא), כי היא כוללת את כל ההשפעות האלקיות מכל הספירות שמעליה. ורמז: **כי־כל** עולה בגימטריא **יסוד**.

הפנימיות של ספירת היסוד הוא הדחף לאֱמת ולהגשים במציאות את כל השפע שנמשך מהספירות העליונות, ולכן פנימיות היסוד היא אמת – "חותמו של הקב"ה [– היסוד, החותם את הרגש במציאות –] אמת" (שבת נה, א).

היסוד בקבלה הוא כח ההולדה, כלומר – הכנת הנפש לקראת ההבעה עצמה והיציאה אל תוך המציאות התחתונה. אחרי שה'מוחין' והרגש 'מוכנים', עד "תפארת גופא" (הקדמת תקו"ז יז), מגיע "יסוד, סיומא דגופא". התפארת רק 'מסכמת' את כחות הנפש, ואילו היסוד גם מכין את ה'תמצית' להשפעה החוצה, אל המציאות. לכן, ספירת היסוד מכונה 'משפיע' ביחס למלכות (שהיא המציאות), ה'מקבל', כדלקמן.

היסוד מכונה "חותם אמת" (תקו"ז כב; ובכ"מ) – ספירת היסוד תובעת מהאדם לזקק ולאמת את כל המידות שלו. ולדוגמא, אם האדם מרחם על זולתו, רוצה הוא ביסוד לאמת ולזקק את הרחמים, עד שיהיו אמיתיים.

מלכות – שפלות

המלכות היא כח הגילוי של כל כחות הנפש, על ידי שהיא מקבלת את כללות ההשפעה ותמצית כל הכחות ויורדת את המציאות החיצונית והתחתונה ממש, להתגלות ולפעול בה. לכן נקראת המלכות "עלמא דאתגליא", סוף 'סדר ההשתלשלות' משיא הפנימיות אל הרבדים החיצוניים ביותר, והיא מזוהה עם שורש כח הדיבור בנפש – הכח המגלה את השגות השכל ורגשות הלב לזולת שמחוץ לאדם.

התכונה הזו מכונה 'מלכות'. הרי "אין מלך בלא עם" (תניא שעהיוה"א פ"ז. ראה פדר"א פ"ג. ובכ"מ), כלומר: המלך, כדי למלוך ממש, זקוק לעם ולמציאות שעליה ימלוך. מידת החסד, לדוגמא, יכולה להתגלות בנפש גם בלי מציאות שכלפיה אפשר לגמול חסדים, כמו אברהם אבינו, שהתעורר בחסד גם ללא שהיו לו אורחים, וכך גם כל המידות. רק המלכות – ואפילו הרצון וההתעוררות למלוך – חייבת שיהיו אחרים, מציאות זולת המקבל את מלכות המלך.

דוד המלך אמר "והייתי שפל בעיני". מידת השפלות שיש למלך גורמת לו להתנהג עם עמו במלכות אמיתית, היות שאינו מחזיק טובה לעצמו וחש 'מקבל', כמו המלכות ש"לית לה מגרמה כלום". **שפל** עולה בגימטריא **גאות**, והרוממות העצמית שיש למלך באה ממקום מרומם עד כדי כך שניכר למלך שהרוממות הזו אינה שייכת לו כלל, אלא היא מתנת שמים הגורמת לו לחוש שפלות אמיתית בפנימיותו ובעזרתה להנהיג את העם בגאות דקדושה, "הוי' מלך גאות לבש".

דברי פי חכם חן

איזר קצר – מתוך דברי רבינו שליט"א

"פִּקּוּדֵי הוי' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב" (תהלים יט, ט). מורנו הבעש"ט נ"ע אמר, ששמחת התורה אמיתית היא דווקא כשזוכים לחדש בתורה, הארה המגיע כ"ברק המבריק על השכל", מספירת החכמה בהפלאה (**פלא**) – לשון "אאלפך" (**אלף**), לימוד – ישנה השמחה הגדולה ביותר. ורמז: **אאלפך חכמה** שוה בגימטריא **אדר**, חודש השמחה אליו שייך חוש הצחוק. עניין זה שייך גם למצוות: בפלא לידת יצחק – היהודי הראשון שנימול כהלכתו בשמחה – אמרה שרה אמנו "**צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק לִי**" (העולה ד פעמים **שמחה**). **צחק עשה לי** עולה **תריג** (כמניין המצוות).

לפנים בישראל היו נוהגים בחדש אדר למנות ליום הפורים "רב" מיוחד, וכן "שופטים", "שוטרים" ו"מנהיגים". ויהי בימי הרב הקדוש רבי צבי מזידיטשוב, עשו להם בני הקהל של זידיטשוב בפורים ל"שר המדינה" המחוקק חוקים ומשפטים, את בן אחיו של רבי צבי הרב רבי קופל. והוא "השר", בחר לו "יועצים" משיבי טעם, מחסידים יראי השם וחושבי שמו, והם נהגו בו כבוד מלכות.

ויבוא רבי קופל לבית דודו הרב הקדוש רבי צבי לבוש במלבוש "שר המדינה", הוא ו"יועציו", שהיו כולם, כמובן, שתויי יין. דודו הקדוש נהג בו גם הוא כבוד מלכות, והפציר בו כי יצא "דבר מלכות" מלפניו לבטל גזרת מס הנרות ומס הבשר, שנגזרה באותה שנה. ויאות לו ה"שר" לדבר הזה.

ויוסף הרב לבקש מבן אחיו, כי יבטל את הפקודה לקחת אנשי חיל מיהודים, ולא אבה להסכים לו. וידבר אליו דודו הרב קשות ורכות, ויפצר בו בכל לשון של בקשה שיסכים לכך, והוא לא רצה בשום אופן. ערלה אזנו משמוע, ולא הועילו כל הבקשות וההפצרות. הלכו אליו החסידים, ודברו אתו גם המה קשות ורכות, והוא באחת: לא ולא. וילך דודו הקדוש ממנו בחרי אף, ולא אבה להביט אל פניו כל יום הפורים.

למחרתו יצא יינו מאתו, וישאלוהו כל החסידים: מה זה היה לך אתמול, אשר בזית דברי קדוש רבנו? וישבע: חי השם שאינני זוכר מכל הנעשה עמדי יום אתמול. וכל אשר ספרו לו היה בעיניו כדבר חדש, ולא האמין שאכן כך ארע לו אתמול.

ובאותה שנה נתבטלו על ידי הממשלה מס הנרות ומס הבשר; ואולם, גזרת אנשי החיל מישראל לא נתבטלה. ויראו כל העם כי מהשם היתה זאת.

['ספורי חסידים – מועדים' הרב זוין, פורים]

מדוע ר' קופל לא ביטל את כל הגזרות? ולמה לא זכר דבר מכל מה שקרה אז?

העובדות הללו מרמזות על כך, שהמקיים בהידור את הציווי "עד דלא ידע" במובנו הפשוט, זוכה ומתגלה בו שורש נשמתו. את היחידה שבנפש אי אפשר לחוש באופן מודע, ורק אי המודעות מהווה כלי אליה. במצב זה, המודעות הזוכרת והשקולה פשוט נעלמת – והאדם מסוגל לפעול בדרכים שלא שיער לעצמו: לבטל גזרות מחד, ולהמרות את פי הרבי מאידך...

אך ר' קופל לא נעזר רק בשכרות, אלא גם התחפש. מה פועלת בנפש התחפושת?

החוש השייך לחודש אדר, על פי ספר יצירה, הוא חוש השחוק. שחוק משמעו צחוק, אבל גם משחק – "משחקת לפניו בכל עת. משחקת בתבל ארצו". בחודש אדר, ובפורים בפרט, כולנו שחקנים המתחפשים לדמויות שונות, ותוך כדי תחפושת אנו גם מחפשים. את מי?

חשבו על כך: על אדם שמלביש את עצמו אנחנו אומרים שהוא מתלבש, אם הוא מספר את עצמו הוא מסתפר, ואם הוא מחפש את עצמו? מתחפש...

התחפושת, אם כן, גם היא דרך לחפש ולמצוא את העצמיות האמיתית, עצם הנשמה. באופן מפתיע, זה קורה דווקא על ידי המשחק והתחפושת לדמות אחרת לגמרי ממך – כשם שיעקב אבינו התלבש בלבוש עשו, ודווקא כך זכה 'לרמות' את אביו ולקבל את הברכות השייכות לו משורש נשמתו. דרגה זו של נשמתנו משחקת לפני ה' בכל עת. היא שומעת את הכרוזים של מעלה, יודעת עתידות ומבטלת גזרות.

נערך ע"י תלמידים – לא מוגה. טל' – 054-8425801. לפניות ותגובות, לתרומות להוצאת העלון, ולקבלת העלון בדוא"ל: ozby208770@gmail.com
להאזנה לשיעורי וניגוני רבינו שליט"א: 079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח ליידים כשרים. להצטרפות לקבלת השיעורים בדוא"ל פנו אל: itiel@pnimi.org.il